

1929 THÁNG 10 NGÀY 20
Năm mới tân tháng 12 ngày 10
Khai bản thứ ba, thứ năm, thứ bảy
Mua báo phải trả tiền trước
Báo - quán, Tòa soạn và
Số tiếp lời rao
đường Lagrandière, số 72
Giấy phép số: 694.
SIKON

ĐUỐC NHÀ NAM

(Tòa kìm duyệt bị)
Quan Trang-Su PAUL MONIN
dã từ trần

Ông Paul Monin sinh ra năm 1880 tại thành Couzon, bên Pháp. Thuở nhỏ học tại đại học đương thời tại thông minh xuất chúng. Ông có tài biện luận. Ông vào học trường luật đặng tiến sĩ. Tài học của ông ai cũng phải phục, tánh tình ông ai cũng mến.

Ông Paul MONIN

Ông được hiệp sức cùng ông Moniq mà đánh đổ việc ấy tại nghị viện quân-bạt, nơi trường dư luận, và trên báo-chương. Ông bỏ việc nhà mà về Pháp mấy tháng để phân kháng cái việc bất thường kia.

Ông được hiệp sức cùng ông Moniq mà đánh đổ việc ấy tại nghị viện quân-bạt, nơi trường dư luận, và trên báo-chương. Ông bỏ việc nhà mà về Pháp mấy tháng để phân kháng cái việc bất thường kia.

Ông được hiệp sức cùng ông Moniq mà đánh đổ việc ấy tại nghị viện quân-bạt, nơi trường dư luận, và trên báo-chương. Ông bỏ việc nhà mà về Pháp mấy tháng để phân kháng cái việc bất thường kia.

Lời đề án của
ÔNG GANDHI

tuyên bố ở đại hội An-đô
Cuộc đại hội An-đô đã rồi, ông Gandhi đã đề nghị rằng:
Nửa cuối năm 1929 Chánh-phủ Anh theo hiến pháp của hội ủy viên Nê hức-lô yêu cầu cho An-đô tự trị, thì Toàn quốc đại hội sẽ định chỉ cuộc vận động bất hợp tác về việc nộp thuế.

Văn-uyên
TRUNG-VUONG

Phải ngọn cờ đảo dậy đất phong.
Thuyêta quyền mây mặt mở non
Bá vương một hội duyên em chi.
Yang đá trâm năm đạo vỹ chông.
Trong trường ngoài màn trạt thực
Lên voi xuống ngựa gái anh hùng.
Nêu trời soi tỏ gương trung liệt.
Chỉ đờ ông Ba dựng cột đồng.

ĐỒNG-THIÊN-VUONG
Ba tuổi không phở thiệt lệ lung.

Hết một cái tin... buồn, rồi thêm một cái tin... buồn.
Tin... buồn này là tin quan Khâm sứ Trưng ký cấm lưu hành báo Đ. N. N.

Tin trong nước
VỀ VIỆC ĐÀU CƯ ÔNG BIÊN SƠN

lên làm Đốc-lý thành-phố SAIGON
Nếu tôi có lòng bội-phần thì tôi đã bội phần trước kia, chánh-lực cái bệ vinh hoa no dư-dễ lòng người, cái mồi phũ quĩ nó có thể làm quên đấng Nêm sĩ. Cho có đợt chi tới ngày này mà theo đấng ông D. Lachovrotiere đã kiếm chút lợi chẳng ra gì; lợi ấy mà sánh với số tiền người ta dùng cho trong vụ ông Candelier xin độc-quyền xuất-xả gạo và trong vụ ông De Marçay xin lập nhà xét ngày xưa thì thắm tủa vào đâu mà nói?

Dư luận quan hệ thế nào?
Dư luận người Tàu đối với Tướng-giới-Thạch

Chánh trị. Công chúng Dư luận.
Ấy là ba điều rất cần thiết nhau.
Chánh trị là gì? - là sửa đổi, sắp đặt một cái công chúng Công chúng ở đâu mà ra? - ở nơi quốc dân; mà quốc dân có ra, có nghe theo thì kẻ làm chánh trị mới đứng vững được.
Cái vị tướng của quốc dân tức là cái dư luận.
Thế thì cái dư luận cần yếu cho kẻ làm chánh trị cả quốc sự lẫn tư.

TRÁNH
Một người chủ-điền bị
đn cướp đoạt 1 ngàn
5 trăm đồng

Đưa 10 tây, ông Trần-vân-Thành, nghiệp-chủ ở Cái-thủ-hạ (mộc), qua Hàm-giang, Trà-vinh, đặng thăm bà con, vừa đường ghé quán ăn nem nướng. Vừa ngồi xong, có 4 người lạ mặt cầm cây, cầm dao, nhảy lại đả ông xuống, móc trong giày lưng, lấy cái giấy trắng thân và tẩn chia khóa, rồi chứng nó rút túi áo ra lấy một ngàn năm trăm đồng bạc.

(1) Nội các trường Y-dược và hội các trường Thể-thục.
(2) Cựu giám quốc nước Pháp.

GIÁ TIỀN MUA BÁO :

Một năm 8 \$ 00
 Sáu tháng 5 . 00
 Ba tháng 3 . 00
 Mỗi số 0 . 05

Mua báo, rao báo và bán lại -
 cáo xin gọi cho ông :
DUONG-VAN-GIAO,
 Tổng lý Đ. N. N.
 72, Lagrandière, SAIGON

ĐUỐC NHÀ NAM

Nhạc-lai chuyên xưa

Vừa rồi em được bán hạnh xem những ý kiến của cô bạn Quốc-Hoa đã gửi bày trong số báo 48: ở một đoạn trong bài «Phụ-nữ nước ta cần phải tổ chức và phân đấu thế nào?», có nói nhắc lại câu chuyện sang tiếng thành Saigon của hai vị phát viên hội «Vạn-quốc Phụ-nữ vận-dòng» về trò đùa và hoa bỉ ỉ là bà C. Devret và cô E. Pye. Được xong thì lòng em bỗng những mà chần chừ một hồi nghĩ ngợi, trí mụ em vung chộp ra trước mắt một bức tranh tuy rầy đã phải bụi cỏi ãng đàng lạp, cỏi thất ra thì nó còn hiển hiện mãi ở tâm hồn mình.

Thưa cô bạn Quốc-Hoa, có lẽ người sưu tầm thuật chuyện năm xưa cho cô nghĩ như thế còn lầm lẫn đâu sơ sót và chưa đúng với sự thật chăng?

Chị em mình kể viết mấy hàng này đã được «mắt thấy thân dự» vào các cuộc tiếp xúc của phụ nữ nhà Nam để đối đãi cùng hai bà chị phương Âu rất may mắn kia. Nhờ đó mà em mong sao có thể biết đúng cho chúng tôi những điều này:

1—Chức C. P. còn xa với thành Saigon đã có một số người thiếu nữ đã biết hiệp nhau, để đến tận bên nhà riêng của em cùng với các tay đóng chỉ, hầu đôn rườ: hai vị nữ phát viên và một kẻ đóng báo Nam Việt đã hết lòng sốt sắng làm việc cho nước nhà.

Thần ơi! nói tức thì thất vọng cho chị em tôi làm sao tất hết thấy ai ai cũng chán rỏ.

Người ta đã mưu mẹo tráo trở ngậy giờ cộp bên của cuộc đấu cho Mlle C. Devret, để gần trở những cuộc tru thố của chúng tôi phải bồng má!

2—Trót một tháng ngoài bà C. Devret và cô E. Pye ở đây quang sát đất Nam-kỳ phụ nữ nhà Nam tuy chưa thành lập nên một cơ quan nào cho có chút tên tuổi với non sông để như đó mà trực tiếp khoản đãi hai bà Chúng tôi giờ này nghĩ lại chuyện xưa, tưởng không đến nỗi thẹn thớm vì chẳng tùy sức mình mà làm việc bên phải.

Em còn nhớ lại cái quan cảnh nào nhứt ở chốn hí trường năm kia bao nhiêu, thì lòng em càng phẫn khởi, háo huan bấy nhiêu. Trên sân khấu của rạp «Đức-Hoàng-Hội» lại được một nhà nữ diễn-giả bước ra bày tỏ biết bao lời hùng hồn khi khất về cái nghĩa vụ của kẻ làm vợ. Tiếp theo đó lại được một người bạn gái khác đứng lên đọc bài ca khuyến giúp các tay bán s. Ôi! những tiếng vỗ tay hoan nghinh của bao nhiêu thân giả ở buổi hát nọ, trước mắt bà C. Devret và cô E. Pye không đủ tỏ cho hai bà thấy vai bưng tiền bộ vô vang của chị em Nam-Việt ta sao?

3—Trong những ngày bà Devret và cô E. Pye đi lại ở thành Saigon, chị em chúng tôi vẫn được cùng hai bà gần gũi chuyện trò luôn. Ôi! cái cách khiêm nhường vui vẻ của hai người tài cao trí đồng kia đáng mến làm sao, mà mình phải cảm kích ngay.

Tiếp trã thiết ra ở tại nhà của cụ Bà vào buổi chiều hôm nọ (Décembre 1927) tuy chúng tôi chẳng có mấy bài dicit-cue để hầu đáp lại những lời chào ngọ của hai nhà nữ phát viên đã tỏ ra trong khi ấy. Nhưng chúng tôi cũng thừa dịp mà cắt nghĩa cho hai bà rõ thân ái trình độ người dân bà Annam hiện thời là thế nào.

4—Ngày chót hai bà Devret và E. Pye quá giang chiếc Chenon-ocaux mà sang Tàu, người ta đã thấy tại bên Nhà Hóng có vài cô thiếu nữ Việt-Nam đem tặng những bó hoa cho hai bà và tỏ biết bao là lời phân lý quyền lý luận.

Chuyện AU CHAU

Cha giết con vì gia đình chuyên chế

Cuối mùa thu vừa rồi tòa đại hình Haute-Garonne bên Pháp nhơn tại Toulouse có xử vụ cha giết con. Nguyên do như sau này:

Có một cậu cô gái kia, con nhà quý phái, tên là Pierre de Rayssac, đã có vợ con, mà con kết ngoài đnh với đứa trẻ gái của bà mẹ cậu ta, là cô Josephine Machicot. Được ít lâu nàng Josephine thấy bụng nặng càng ngày càng to, nên đuổi ra khỏi nhà. Đến kỳ nở nẩy khai hoa, nàng hạ sanh một đứa con trai. Về sau nàng phát lam thù làm muốn mà nuôi con, cho cậu không nhìn nhận đứa nhỏ. Tiền công của nàng mỗi tháng được 400 quan mà phải trả tiền vú tới 180 quan. Nhưng mà rút nàng mất chỗ làm, kiếm được chỗ khác mỗi tháng lãnh có 200 mà thôi, nên nàng phải thay vú cho con, mượn vú rỏ tên hơn, một tháng 160 quan. Tiền này làm mà cũng chẳng đủ, nàng phải viết thư nan nỉ thub nhân trả giùm nàng phần nửa số tiền mượn vú. Cậu Pierre đất nặng đi nhà mẹ cậu, rồi hai người bỗng đứa nhỏ đem tới nhà bầu đường trẻ mồ côi, song người ta không nhận, lại phải bán về khi đi được cậu béu nàng Josephine giao đứa nhỏ cho cậu ta, ngưng xu lại cho nàng xuống, rồi cậu ta cho mẹ chạy dọc theo bờ sông. Cậu ta rút lại đứa nhỏ đó làm cục lòng cậu ta làm nên quyết ra tay giết đi cho rảnh. Đứa nhỏ đương ngủ, cậu Pierre mới lần lần cõn quần cõn áo nó ra, dặng sau người ta có gap xác nó không n lu được, rồi quan nó xuống sông. Đệ ác thay!

Hứa ra sửa lỗi, cậu ta khai rằng con nhà quý phái, sự thiên hạ hay miuh tư tình với đứa ở thì xấu cho mình, mà lại xấu cả dòng cả họ, nên buộc phải làm như vậy. Bèn cha mẹ cậu ta thì khâm chừn, khai rằng nàng Josephine tính một lãng lơ, nên chỉ đưa nhỏ về phước đó chưa chắc phải là con cậu Pierre. Thần ơi! Vì đâu không phải là con của mình đi nữa, cũng không có lẽ ra tay giết nó.

Thầy thuốc nói quyết rằng tên sát nhơn vẫn đủ trí khôn. Tòa kêu án cậu Pierre 10 năm khổ sai, và phải trả 1 quan tiền cho bốn người cáo, là nàng Josephine Machicot.

Bên Âu-Châu theo pháp luật đơn ông không được cưới nhiều vợ, và không được nhìn con đẻ ngoài hôn, cho nên mới sanh ra vụ này.

NHỤT-KỶ

Hội kín

Trong mấy tháng rày ta vẫn nghe nói Hội kín luôn. Hội kín Nguyễn-an-Ninh đến hội kín Dương Barber, hội kín Cùn-nôn, hội kín Ô-ma.

Tổng cộng là bốn cái hội kín; nghe đâu ở một (hăm) sắp bất năm mươi cái chi nữa đó.

Thế thì Nam-kỳ người vào hội kín đông lắm. Xứ không có mấy triệu người mà có đến mấy triệu cái hội kín.

Nhà nước cho là hội kín quốc sự nghĩa là hiệp nhau đứng tình đui nước Việt-Nam lại (bên của một ông có kia: Nhà nước chẳng phải sợ chi những hội kín đó song nhà nước hay ghét những ai làm việc mà không làm việc với nhà nước.

Cho chi mấy người hội kín mà đến đương nghị với chính-phủ đứng xem chừng nào lấy nước lui thì chính-phủ rút súng làm bắn vì nếu nước Annam mà trở lại thì người Annam thì người Annam phải cai trị.

Hội người Annam cai trị thì người Pháp được rảnh rang mà đi du lịch, đi duan sát các nước và giao hòa các dân tộc đã man mạp, khố phải (Tua khâm dưng) b.

Chính-phủ ghét cái thời đầu đềm nên chi cho bắt hết những người vào hội kín. Ở thời bắt của nhà ta là: thưng ngheo cũng bắt, mà thưng giầu cũng không chĩa.

Song nhà nước bắt dưng dưng chi những người dưng không phải làm hại, nên chi, đi khám lấy mấy người dưng để đem dưng báp, sửa lạng. Tòa khâm dưng) b.

Y chính-phủ thì là một vị con nhà Nam yêu dưng lắm, người ta dưng báp mà mình phải sung mình nữa; người ta cho ăn nhiều dưng để phải thưng bap mình lại xanh xao vàng vọt.

Thế, vậy thì để ra cái luật này để cho dưng bap nó theo.

At mà muốn cho chính-phủ yêu vị thì đến thưng ngay với chính-phủ rằng ở hội kín chỉ chi dưng, hội kín yê me, hội kín cái công, hội kín chơ bèn thưng cũng được, kể có tiếng hội kín thì dưng.

Còn ai không muốn chính-phủ cho người dưng báp thì phải theo luật này giết ai:

1) Cầm dưng của nhà trong lúc ban dưng, vì tội mà dưng của nghĩa là làm hội kín.

2) Cầm ở một chỗ mà làm thưng; phải đi phải nói, vì làm thưng nghĩa là loan tình dưng báp hội kín.

3) Cầm đi dưng: anh; vì đi dưng anh nghĩa là đi dưng dưng; anh mà phân nhợ; anh dưng làm anh nhơn k.

4) Cầm lấy con gái Tây vì lấy con gái Tây để sanh con mang họ dưng làm hội kín.

5) Cầm lấy vợ Tây vì lấy vợ Tây nghĩa là mình muốn dưng đơn bà Annam dưng báp thưng dưng. Hội kín nữa.

At nghe lời thưng «Nhà quê» này thì khố dưng thưng!

TIN NƯỚC TÂY

Những lời yêu diêm

TUYÊN TRUYỀN CỦA CHÍNH-PHỦ QUỐC DÂN BUA NGÀY MỪNG MỘT THÁNG GIÊNG NĂM ĐÂN-QUỐC 18

Bộ tuyên truyền Trung-uơng điện cho Chính-phủ các xứ, định chín điều yêu diêm tuyên truyền, và lấy điều tiêu ngữ như sau: Tuyên truyền yêu diêm.

1- Trung-buò dân-quốc thành lập, trừ tuyệt những chế độ phong kiến chuyên chế đã mấy ngàn năm dũ lại, lập ra chính thể dân chủ cho cả toàn dân.

2- Trung-buò dân-quốc thành lập, bốn trăm triệu dân tộc đều được độc lập tự do, để tạo thành cho dân tộc Trung-buò đều được hoàn toàn phát triển.

3- Chúng ta phải biết rằng: cái công nghiệp lớn lao mà thành tựu được, cốt như cái tinh thần cách mạng của tổng lý khi xưa, và những giọt máu nhiệt thành của các đưng tiên liệt trước, trái biết bao ý đưng vào sanh ra từ, ngậm đắng nuốt cay, mới đổi được đến cơm cách mạng này nay.

4- Chúng ta đừng quên rằng: trước nhiều đưng viên không hiểu rõ chủ nghĩa thành sách của tổng lý, không chịu thừa hành cách mạng phương lược của tổng lý, đến nỗi sinh ra nhiều điều thất bại. Vậy chúng ta ở dưới quyền lãnh đạo của bốn đưng, phải hết sức bình vực Chính-phủ mới được.

5- Thực hành đưng lịch là một điều di huấn trọng yếu của tổng lý, vậy từ này về sau, tất cả quốc dân đều nên thực hành một phát.

6- Muốn cứu sự đói khổ về đưng dân sanh, thì tất cả quốc dân đưng nên hết sức làm «cho của cái công ngày càng thêm».

7- Sửa đổi xã-hội, thiết hành-pháp sách bình công.

8- Đưng sức thực hành các công việc huấn chánh.

9- Hết sức nâng cao địa vị Trung-buò ở trong hội quốc tế lãn.

Tiêu-ngữ

1- Trong hội kỳ niệm công hòa, ai lấy dưng nên phục tùng đưng quốc, giùm giúp đưng-quốc, thực hành phương lược cách mạng.

2- Cốt thực hành các công cuộc huấn chánh, như là ai lấy dưng hết thiên chức của mình.

3- Quốc dân cả nước nên lấy lòng thành cố kết cùng đưng, ai lấy dưng giữ trật tự, gắng sức sinh sản cho nhiều.

4- Lấy sự thực hành lịch thiết làm thủ đoạn chân chánh, mọi thủ đưng bịp quá cả-b mang hoàn toàn.

5- Hiệp cả lực lượng nhơn dân, theo bốn điều đại cương kiến thiết là tâm lý, chánh trị, xã hội và vật chất mà tiến hành.

6- Muốn nâng cao cái địa vị Trung-buò lãn, phải lo tăng kiến thiết cho đưng độc lập tự do đưng.

7- Trung-buò-dân tộc giải phóng muốn đưng.

Trung-hoa-dân quốc độc lập muốn đưng.

Cuộc đua ngựa ở Saigon

Chúa nhật 27 Janvier 1929

PHÂN THƯỜNG MACARONI
 Nhảy 100, 200 thước cho ngựa ta 4 tuổi
 Escapin 31 1 B. Bayan 39.5
 Dam-Phong 44.5 1 Hồng-Lam 33

PHÂN THƯỜNG ĐAM-ĐỒ
 Nhảy vào chạp 2000 thước cho ngựa ta 4 tuổi
 Dam-binh-Dung 38 1 Vuong-Anh 44.5
 Dam-Lung 42 1 Duc-tour 33

PHÂN THƯỜNG STELLA
 Đổ bán 350 lạng, 1000 thước, cho ngựa ta 3 tuổi
 O-Yên (200) 38 1 Vuong-Lang (300) 30.5
 Thanh-Long (200) 31 1
 Thiên-phỉ-lung (30) 38 1 Tân-lung-thành (100) 39
 Hồng-Đầu (250) 34 1 (100) 39
 Duranton (100) 38 1 Bich-Hoa (300) 34.5
 Luong-Lang (50) 34 1 Dam-Tien (300) 36.5
 Huyen-Hoa (350) 36.5

PHÂN THƯỜNG BELLEFOND
 Đua trong chạp, 1500 thước cho ngựa ta 4 tuổi
 Kim-Liên 54.5 1 Bạch-Lang 36
 Latture 51.5 1 Hồng-Ngọc 36
 Moe Beguin 48.5 1 Kim-Sen 35
 Gia-pho-Ng 41 1 Bria đờ 33.5
 Long-Ng 34.5 1

PHÂN THƯỜNG BASSE POINTE
 Đua trong, 1200 thước, cho ngựa ta 4 tuổi
 Ophi-long 43 1 Diamant 41.5
 Banlie 43 1 Long-Dinh 41.5
 Sahara 43 1 Thanh-fong 41.5
 Kim-Mai 43 1 Boyon de Glouze 41.5
 Phi-sang-bồ 50 1 Hồng-phỉ-Lang 41.5
 Hồng-lang-ngoc 41.5

PHÂN THƯỜNG CONSOLATION
 Đua trong, 1500 thước, cho ngựa ta 4 tuổi
 Hât-Lang 50 1 Huỳnh-Lang 48.5
 Blanc Noy 50 1 La Reine 48.5
 Phi-sang-bồ 50 1 Bạch-Lang 46.5
 Bugatti 50 1 Eminence 41.5

Xin đọc lại

Trong số báo rồi trong bài «mặt cô đào có thể đóng vai tướng» của dame aux Camélias xin đọc Armand Dural thế cho Armand Gauthier Marguerite Gauthier là tên của la dame aux Camélias.

Hội khuyến học Na-m kỳ

DIỄN-THUYẾT
 Bữa thứ hai 28 Janvier 1929 đưng 8 giờ rưỡi tại nhà hội số 80 Rue La Grandière; ông Trương-su Loye sẽ diễn-thuyết về cuộc du kí của ông ở nước Nhựt-bôn.

Xin đồng bào đến nghe nói chuyện nước Nhựt-bôn.

CHUYỆN VUI

Nhông nhông ngựa ông đã về Cát cò bồ đề cho ngựa ông an

Thuở xưa kia quan Annam hay cỡi ngựa. Mà ngựa nhà quan, quản lĩnh phải qua trọng, phải cắt cỏ bồ đề là thứ cỏ thượng hạng cho nó ăn đặng nó sung sức. Mỗi khi nghe lục lạc kêu «nhông nhông», quản lĩnh biết ngựa quan gần về tới, lật đật cắt cỏ bồ đề.

Hồi ông Diệp-rân-Kỳ, tam khoa cử nhơn bên tây về dưng tới nước Annam, người ta đã cắt sẵn một thứ cỏ bồ đề cho ngựa ông ăn, cho nên ông thường mở đồ kim, hạ mã đề ngân, ông ngoắt có một cái Đông-Pháp Thời-Bảo về tay ông.

Ông cỡi con ngựa Đông Pháp Thời-Bảo mấy tháng, nay ông lại nhảy trên lưng con ngựa Thân-Chung, là một thứ ngựa Truy-Phong (bắt kịp gió) lực lực kêu «nhông, nhông», tòm, chín, mười ngàn dân Annam cắt cỏ bồ đề cho ngựa Thân-Chung ăn.

Tôi cũng xin cắt cỏ bồ đề mà dâng, song trong cỏ bồ đề của tôi nếu có lãn vật cọng cỏ nước mặn, xin thứ lỗi.

Chánh - Phủ bõ trọn bài

Đã báo có tiếp được:

- Thanh - xuân nghĩa - hiệp - Ai-quốc thành-nhân từ-thiện của Hưng-Việt thư xã Ngã tư Vinh-long Tân-quê; Hoàng tấn dân gia, 8 p. 30.
- Mẹ mướn con của ông Vong-oc Cam-ho-Tao gia, 8 p. 20.
- An Têt - Tê gia: An-hien Lê-mai-An quốc gia 8 p. 20.
- Mãi chử Trình - IN-Đôn-thôn - 8 p. của Hồng-anh Thư-quan Cam-ho-Tao-quê; Phan-thân-thôn, sách này đưng là 8 đưng trong Đ. N. N. và thiếu qui đợc giữ bản nguyên. Chúng tôi xin giới thiệu cho đưng báo quyền sách ấy.

Sách tiếp được

Tóm lại em viết mấy hàng này chẳng có ý chi khác hơn là tỏ cho cô bạn Quốc-Hoa rõ rằng em đã chưa được tổ chức nên hội hàng đưng phát chí, nhưng kịp đến mấy lời nước nhà hữu sự, trong cá làng nữ giới Nam-kỳ tưởng không đến nỗi tuyệt người tài mắt, vẫn kể đồng tâm.

Thời thời ai biết cũng không biết cũng chẳng cần. Chúng tôi im lìm làm việc bên phải, tưởng cũng cùng bước đến một con đường nghĩa sự như ai.

(Bên thảo cộ lại tòa soạn)

NGUYỄN-LÊ-HOÀ.

